

Kály-Kullai Károly-életútinterjú

Készítette: Wagner Sára

A beszélgetés helyszíne és időpontja: Budapest, 2017. március 8. és 2023. január 25.
Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.¹

Wagner Sára:

A nevedhez kapcsolódik az a zenei gyűjtemény, amely hivatalosan, intézményi keretek között először gyűjtötte célzottan a rock- és a progresszívrock-lemezeket.

Kály-Kullai Károly:

1981. november 1-jétől 1991. január 31-ig voltam a Rottenbiller utcai könyvtár vezetője, amely egy önálló korszak volt a könyvtár fejlődését tekintve. A Rottenbiller utcai könyvtár azért jelentős a Szabó Ervin könyvtár hálózatában, mert ez az első, Almássy téri közkönyvtár jogutódja, amely még a szabadkőművesek támogatásával jött létre. Ez nagyon fontos, mert egyrészt önálló identitást, másrészt egy legendát adott a tagkönyvtárnak.

Wagner Sára:

Hogyan kerültél a Rottenbiller utcába, ahol Magyarországon elsőként alakítottál ki egy zenét is használó terápiás módszert fiatal drogfüggők számára?

Kály-Kullai Károly:

A háttérben két fontos tapasztalat húzódik. 1977 szeptemberétől 1981. október 31-ig tanárként dolgoztam a 16. kerületi Táncsics Mihály Általános Iskolában. Induló osztályfőnökként megkaptam az iskola ének-zene tagozatos osztályát, ahonnan csak elmenni lehetett – új diákok csakis másik zenei osztályból kerülhettek át. 1979 és 1980 között végeztem el a drámapedagógiát a Közművelődési Intézetben, Debreczeni Tibor² és Gabnai Katalin³ tanítványaként. Akkor még nem volt „kiforrott” a drámapedagógiai képzés, ez lehetett az első vagy talán a második ilyen jellegű évfolyam. Az volt számomra ebben nagyon izgalmas, hogy az ottani tapasztalatból, az ott szerzett tudásból, az egyéni, csoportos módszertani dolgokból mit tudtam bevinni az iskolába.

Volt egy fontos specialitás, ami a személyiségemnek volt köszönhető: vonzottam a „deviánsokat”. Az iskolában az akkori kor „deviánsaival” – a fogalmat nem szívesen használom, de ez a korhű szóhasználat – csináltam színjátszócsoporthat. A drámapedagógia módszereivel helyzetgyakorlatokat végeztünk, tulajdonképpen ez pszichodráma is volt, csak én ezt akkor még nem tudtam.

Az utolsó két általános iskolai évemben az ELTE magyar kiegészítő szakára szerettem volna bekerülni, hogy részt tudjak venni egy középkori iskoladráma-kutatásban. Az igazgató és a párttitkár hivatalosan nem javasolta a továbbtanulást. Az iskolában csináltunk néhány botrányt, például Lenin⁴ halálának évfordulóján is volt egy előadásunk, ami a gyerekek tüntetőlegesen tapsviharával ért véget. Voltak ott legendás dolgok. Nagyon szerettem ezt, azonban szerettem volna továbbtanulni, ezért mentem a Szabó Ervinbe, amit ugródeszkának gondoltam, semmi más motivációm nem volt. Ugyanis ott az volt a szokás, hogy egy-két év

¹ Az első beszélgetés apropóját az MTA Courage projektje adta. Lásd még: Wagner Sára: [Led Zeppelintől a Trabantig: A Rottenbiller utcai populáris zenei gyűjtemény.](#)

² Debreczeni Tibor drámapedagógus, a Magyar Drámapedagógiai Társaság alapítója, a *Drámapedagógiai Magazin* szerkesztője volt. Rendezőként és előadóként is tevékenykedett.

³ Gabnai Katalin (1948) színműíró, színikritikus és egyetemi tanár. 2022-ben Prima Primissima-jelölt volt.

⁴ Vlagyimir Iljics Lenin (1870–1924) marxista filozófus, a Szovjetunió első vezetője.

után támogatták a továbbtanulást, bármilyen irányban. 1984-ben felvételiztem, de nem sikerült.

Wagner Sára:

Hol tanultál diákként?

Kály-Kullai Károly:

1968 és 1972 között a kecskeméti piaristákhoz jártam. Főiskolai diplomával rendelkezem, 1973 és 1977 között Szegeden végeztem el a magyar és orosz szakot, ahol amatőr színjátszó is voltam.

Wagner Sára:

Hogy emlékszel vissza a könyvtáros éveid kezdetére?

Kály-Kullai Károly:

1982-ben bezárt a könyvtár tatarozás miatt, és lehetett tudni, hogy hosszas átalakítás következik. Nem sokkal a bezárás után már megbízott vezető lettem. 1985-ben nyitottunk ki, de csak részlegesen. A felújítás azért húzódott el, mert a fűtés korszerűsítéséhez szükséges gázégőfejet a hiánygazdaságban nem lehetett kapni. Ebben a félig romos, félig felújított, nagyon hangulatos könyvtárban azonban már megvoltak a zenei gyűjtemény egyes elemei. Már ebben az időszakban elkezdtük a gyűjteményszervezést.

Wagner Sára:

Milyen helyiségekből állt az új könyvtár?

Kály-Kullai Károly:

Lett egy stúdió, és egy korábbi olvasóteremből lett a helyben hallgatásra szolgáló helyiség. A hivatalos vezetés eleinte nem örült annak, hogy ebbe belevágtunk.

Wagner Sára:

Mi alapján határoztátok meg a Rottenbiller utcai könyvtár gyűjtőkörét?

Kály-Kullai Károly:

Akkoriban a Szabó Ervin könyvtárnak tizenegy hanglemezgyűjteménye létezett, és úgy ítélt meg, főleg egy hasonló sztenderd gyűjteményt kialakítani, ami komolyzenei, néhány prózai, operett stb. lemezből állt. Hont Péterrel,⁵ aki könyvtáros volt a Rottenbiller utcában, a zenei ízlésünk számos ponton találkozott, elhatároztuk hát, hogy rock-, dzsessz- és alternatív zenei gyűjteményt hozunk létre. A nulláról indultunk.

Wagner Sára:

Hogyan gyarapodhatott a gyűjtemény? Honnan szereztétek be a lemezeket, később pedig a kazettákat?

Kály-Kullai Károly:

1984-ben nagyon kicsi volt a gyűjtemény, akkor legálisan, számlára csak zenei antikváriumokból tudtunk gyarapítani. Ekkor még csak bakelit volt. 1985–86-ban volt a nagy áttörés. Két antikváriummal alakítottunk ki igen jó kapcsolatot, elővásárlási jogunk volt: a

⁵⁵ Hont Péter könyvtáros, a Rottenbiller utcai Szabó Ervin könyvtár munkatársa annak nyitásától 2006-ig.

Múzeum körúti és a Rózsavölgyi zenei antikváriumokkal. Voltak jobb, és voltak rosszabb minőségű felvételek, de ezzel mi akkor nem törődtünk.

Azt nem tudom, hogy 1985 vagy 1986 volt-e a nagy áttörés éve, amikor megjelentek Magyarországon a nepperék⁶ mellett – akiktől a Múzeum körút összes kapualjában lehetett új lemezeket venni, csak abból mi nem vásárolhattunk, mert nem tudtak számlát adni – a magánboltok. A magánboltokban lehetett vadiúj Nyugat-Európából és a tengerentúlról beszerzett lemezeket vásárolni. Például a Lemezkuckó nagyon fontos beszerző volt a számukra, célirányosan kérhettük, hogy mit hozzanak.

A blues és a progresszív rockzene volt az alap, és egy másik érdekesség a magyar alternatív zene volt. Ez a gyűjtemény jobbára kazettákból állt, talán ez volt a legértékesebb. Ha hozott valaki kazettát, ami legjobb esetben a keverőről lelopott anyag volt, akkor választhatott helyette valamit a gyűjteménytől. Azt sajnáljuk, hogy ennek nagy része a szemétkosárba landolt.

Wagner Sára:

Milyen keretből gazdálkodott a könyvtár?

Kály-Kullai Károly:

A fénymásolás és a hanganyagok másolásával bevételünk volt. Az elején nagyon jól gazdálkodtunk, és a bevételt vissza tudtuk forgatni.

Ezenkívül, Wots Pétert, a KISZ kulturális osztályának vezetőjét felhívtam, elmondtam, hogy mit csinálok, és adott támogatásként 50 000 forintot. Ezzel az összeggel nagyot tudtunk előre lépni, megalapozhattuk a gyűjteményt. Elnyertük a Soros Alapítvány által kiírt pályázatot is, ebből az összegből a technológiát korszerűsítettük.

Az akkori és későbbi gazdasági igazgatónk utólagos bevallása, személyes közlése, hogy „tisztelt és szeretett minket”, mert a bevétellel, gazdálkodásunkkal kissé megelőztük korunkat – önfinszírozással tartottuk fenn a gyűjteményt.

Wagner Sára:

Milyen különleges lemezekhez tudatok hozzájutni?

Kály-Kullai Károly:

Akkor különlegességnek számított Jimi Hendrix,⁷ a Pink Floyd,⁸ főként a progresszív zenei albumok. Az induláskor elsősorban nem a magyarokra fókuszáltunk, mert azokat legálisan is megvásárolhattuk. Az antikváriumban célirányosan nem tudtunk előjegyzést leadni, ami a kínálatban volt, abból válogattunk. A legklasszabbak a hatvanas-hetvenes évek nemzetközi blues- és progresszív felvételei voltak.

Wagner Sára:

A könyvtárnak voltak más kapcsolatai is?

⁶ A nepper olyan kereskedő, aki tevékenységét engedély nélkül végzi.

⁷ Jimi Hendrix (1942–1970) amerikai gitáros, a hatvanas-hetvenes évek rockvilágának egyik legismertebb zenésze.

⁸ A Pink Floyd a pszichedelikus rockzene hangzásvilágát meghatározó brit zenekar, amelyet 1965-ben alapítottak. Az egyik legtöbb lemezt eladó zenekar a világon.

Kály-Kullai Károly:

Igen. A Magyar Rádió munkatársai felhasználták a könyvtár gyűjteményét a műsorkészítéshez. Maloschik Róberttel⁹ például megegyeztünk abban, hogy amennyit visz tőlünk, annyit hoz a rádió archívumából. Nemes Nagy Péter¹⁰ is *A blues félórájához* kért tőlünk felvételeket. Göczey Zsuzsa¹¹ volt az első, aki reklámozott is minket. Már a rendszerváltás környékén kalózfelvételek cseréje zajlott, hivatalosan üres lemezekként katalogizáltuk. Zenészek is jártak hozzánk, például a Takáts Tamás¹² és a Vörös István¹³ (Prognózis)¹⁴.

Wagner Sára:

Van olyan beszerzés, amit kiemelnél?

Kály-Kullai Károly:

A Led Zeppelin¹⁵ egyik duplalemezes koncert kalózfelvételét Londonban egy ismerősünk megvásárolta, beadta a lemezes barátunkhoz, ő pedig számla ellenében eladta nekünk, így a kalózlemez legálissá vált. Göczey egyik évben ezt adta le karácsonykor és szilveszterkor a *Lemezborzében*, ahol teljes lemezeket játszott le, életműveket mutatott be sorozatban.

Wagner Sára:

Stílusosan alternatív módon szerveződött a gyűjtemény.

Kály-Kullai Károly:

Abszolút. Ezért utáltak, és később ezért szerettek.

Wagner Sára:

A gyűjteményben a hanganyagokon kívül milyen dokumentumtípusok voltak?

Kály-Kullai Károly:

Progresszívrock- és rockkottákat, továbbá angol nyelvű kézikönyveket is vásároltunk, amelyek erről a témáról szóltak. A kottákat is lehetett fénymásolni, ahogy az olvasók lemásolhatták a hangfelvételeket is.

Wagner Sára:

A könyvtárban szerveztetek rendezvényeket?

⁹ Maloschik Róbert a Magyar Rádió dzsesszzenei szerkesztője volt. Nevéhez kötődik a *Jazz a Márványteremben* című sorozat.

¹⁰ Nemes Nagy Péter (1949) a blues szakértője, sok cikke jelent meg, a mai napig rádiós műsorkészítőként ismert. A vele készült életútinterjú elérhető [az alábbi linken](#).

¹¹ Göczey Zsuzsa (1948) a Magyar Rádió zenei szerkesztője volt ekkoriban, híres műsora a *Lemezborze helyett*. Jelenleg a Klubrádión hallható műsora. A vele készült életútinterjú [ezen a linken](#) érhető el.

¹² Takáts Tamás (1957) Máté-Péter díjas bluesénekes, dobos és gitáros, többek között a Karthago és az East zenekarok tagja.

¹³ Vörös István (1955) énekes, gitáros, a Prognózis zenekar megalakítója.

¹⁴ A Prognózis rockegyüttes a nyolcvanas években alakult. Az első felállás tagjai Vörös István, Jankai Béla, Kormos Gábor és Bártfai György.

¹⁵ Jimmy Page gitáros 1968-ban alapította a brit rockegyüttest, amely 1980-ig aktívan működött.

Kály-Kullai Károly:

Hatrészes előadás-sorozatokat szerveztünk a galériában. Hat a zenével, hat a drog témájával kapcsolatban. A meghívott előadók között volt Simon Géza Gábor¹⁶ és Nemes Nagy Péter zenei szakújságírók, Temesi Ferenc¹⁷ posztmodern író, aki sokáig élt Amerikában, és Bruce Springsteen¹⁸-őrült volt. Elhozta az éppen akkor megjelent ötrészes Springsteen-koncertlemezt, arról tartott előadást. Eljött hozzánk Göbolyös N. László¹⁹ újságíró is, az első magyar szerző, aki rockzenei monográfiákat írt Janis Joplinról,²⁰ a Doorsról,²¹ a Jethro Tullról²² és Led Zeppelinről.

Wagner Sára:

Mesélnél arról, hogyan kezdted el a könyvtárban drogfüggőkkel dolgozni?

Kály-Kullai Károly:

Ez visszavezet a tatarozás idejére. A Tömegkommunikációs Kutatóközpont megbízásából kábítószer használó, kábítószerfüggő fiatalokkal készítettem mélyinterjúkat. A TK-ban elsősorban szociológusok, vallásszociológusok dolgoztak, a rendszerváltást követően szüntették meg. Az összes jelenlegi közvéleménykutató főnöke gyakorlatilag ebből a stábból került ki. A központnak volt archívuma, volt egy kiváló tudományos könyvtára. Úgy is lehet fogalmazni, hogy az akkori ellenzéki szociológusok dolgoztak ott, például Tomka Miklós²³ vallásszociológus, nemzetközi tekintély, és Kamarás István,²⁴ aki először vizsgálta Magyarországon a szektákat, amelyeket ma már egyházaknak hívunk. 1984 nyara után indult el egy olyan felmérés, amelyben egy akkor még „nem létező” társadalmi problémát kutattunk: a magyarországi kábítószerhelyzetet, mely fogalom itthon hivatalosan 1986-tól létezik. A kutatás láthatóvá akart tenni egy láthatatlan problémát. Már előtte, tavasszal felkértek egy interjúsorozatra egy egészségkultúra-kutatás keretein belül. Az akkori megbízatásom az volt, hogy készítsek anonim interjúkat szívgyógyászokkal.

Wagner Sára:

Hogyan talált rá az interjúalanyaidra?

Kály-Kullai Károly:

Az elején nagyon nehezen ment, nehéz volt beépülni a hálózatba, megtalálni őket az egészségügyben, a pszichiátrián – ekkor még nem volt addiktológiai osztály. Viszont, volt egy hathetes kísérleti elvonókúra 1984 tavaszán-nyarán a Róbert Károly körüti kórházban 18-20 résztvevővel, egy hírhedt részlegen, ami azóta szerencsére megszűnt. A legsötétebb, legkoszosabb faházak, fabarakkok voltak a kórtermek. Felkerestem Takách Gáspárt,²⁵ a kutatás vezető pszichiáterét. Megkaptam a résztvevők elérhetőségét. Három hónappal a kísérlet után kerestem fel őket, addigra hárman már elhunytak, néhányukat azonban

¹⁶ Simon Géza Gábor (1947) a Magyar Rádióban dzsesszműsorok szerkesztőjeként dolgozott, rendszeresen publikál dzsessztémában, számtalan kötete jelent meg, többek között John Coltrane-ről és a magyar dzsesszlemezekről.

¹⁷ Temesi Ferenc (1949) Kossuth- és József Attila-díjas író.

¹⁸ Bruce Springsteen (1949) amerikai énekes és dalszövegíró, az E Street Band alapítója.

¹⁹ Göbolyös N. László újságíró, több rockzenéről szóló könyv szerzője. Írt többek között Jim Morrisonról és Jimi Hendrixről.

²⁰ Janis Joplin (1943–1970) amerikai énekesnő, a hatvanas évek végén vált ismertté.

²¹ A The Doors amerikai rockegyüttes 1965-ben alakult meg, énekeke Jim Morrison.

²² A Jethro Tull brit rockegyüttes, 1967-ben alakult meg Blackpoolban.

²³ Tomka Miklós (1941–2010) vallásszociológus, egyetemi tanár, a szociológiai tudomány kandidátusa, az MTA doktora.

²⁴ Kamarás István (1941) magyartanár, könyvtáros és szociológus, az MTA doktora.

²⁵ Dr. Takách Gáspár (1946) addiktológus, pszichoterapeuta.

megtaláltam. Ezen a vonalon indultam el. A harmadik interjúalanyom volt a meghatározó, aki később a Rottenbiller utcai könyvtár életében is meghatározó szerepet töltött be.

Wagner Sára:

Erről mesélnél részletesebben?

Kály-Kullai Károly:

Az illető a tatarozás alatt felkeresett, és elhívtam a könyvtárba. Bementünk a félig kialakított helyiségbe, ott volt a sarokban egy lemezjátszó és hatvan-nyolcvan darab antikvár lemez. Elkezdtünk Jimi Hendrixet, Doorst és Pink Floydot hallgatni, miközben beszélgettünk és feltárta az életét. Az első beszélgetések bizonyították, hogy a kultúra kiváló jó alap a segítő kapcsolathoz, főleg ha ugyanazzal a kultúrával azonosul a segítő és a segített. Dr. Gerevich József²⁶ pszichiáter, a nyolcvanas években meghatározó szakember, már korábban foglalkozott alternatív kábítószeres és alkoholfüggő zenészekkel ifjúsági klubokban. Ez egy teljesen új forma volt, addig nem volt klubfoglalkozás terápiás céllal. Felkerestem. A Gyorsuló időnél megjelent könyvében, *Terápiák társadalma – társadalmak terápiája*, volt egy gondolat, ami számomra visszamenőleg fontos megerősítés volt, akkor amikor már nyakig benne voltam a dologban. Tartalmi idézés következik: a segítésben a segítő és a segített kultúrája szintézisének kell megvalósulnia.

A harmadik interjúalanyommal két személyes találkozást követően megbeszéltük a következő időpontot, amire már ketten jöttek, az azt követőre pedig már hatan. Gyakorlatilag pár hét alatt megszületett az első csoport, akik rendszeresen jöttek. A csoportüléseken az érkezéskor valamifajta zene szólt, amit ők vagy én éppen kiválasztottunk a gyűjteményből. A találkozás fő idejében a problémák feltárása zajlott: ki hogy van, mennyire van szarul, mennyire van elvonása – tulajdonképpen az, ami az egyéni és csoportos terápiában is visszatérő dolog, az aktuális helyzet értelmezése és orientáció a változásra. Semmiféle végzettségem nem volt még ekkor.

Wagner Sára:

A kutatás is zajlott még ekkor?

Kály-Kullai Károly:

A kutatás párhuzamosan folyt, kézről kézre adtak az interjúalanyok. Az volt a megdöbbenő, hogy 1985 januárjában, amikor úgy emlékszem, még zárva volt a könyvtár, vagy személyesen, vagy telefonon kerestek meg emberek.

A Tömegkommunikációs Központ felkért újabb tíz interjú elkészítésére, amik 1985 nyár elejére készen is lettek. A kutatás harminckét interjúval zárult, amelyből húszat én készítettem. Mindeközben rendszeresen jártak hozzám a könyvtárba. Az első csoportomból hárman voltak interjúalanyok. Innentől kezdve már megjelent a munkámban a tudatosság.

Wagner Sára:

Az interjúalanyokat azért kerested is, vagy arra már nem is volt szükség?

Kály-Kullai Károly:

Részben igen. Két fontos zárt intézmény volt, ahol nagy számban voltak kábítószeresek. Az egyik a rákospalotai nevelőintézet, ahol lányok voltak, a másik a Bokréta utcai, ahol csak fiúk voltak – ez már megszűnt.

²⁶ Dr. Gerevich József (1948) pszichiáter, neorológus, addiktológus és pszichoterapeuta.

1985–86-ban aztán kaptam egy újabb megbízást a Tömegkommunikációs Kutatóközponttól. A magyarországi egyházak szociális érzékenysége volt a téma. Ismét teljes önállóságot kaptam.

Wagner Sára:

Könnyen elfogadta a Szabó Ervin-hálózat a példa nélküli, új könyvtári szolgáltatást?

Kály-Kullai Károly:

A Szabó Ervin könyvtár belső működése ekkor nagyon bonyolult volt. Volt egy módszertani osztály – mi kibillentettük a módszert is –, ahol többen támogattak minket. 1986 őszétől az osztály eddig tagja, a „keresztanyánk”, azt mondta, hogy úgy érzi magát, mintha egy szigeten lenne. Innen jött a Sziget Klub, ez lett a fedőnév. Megjelentek belső publikációk, írtam könyvtáros folyóiratokba is a könyvtárunk működéséről.²⁷

A történet másik része, hogy Zenei Könyvtárosok Egyesületének tagja voltam. Fontos, hogy a zenei könyvtárosok egy nagyon szabad csapat volt, ahol Szalai Ágnes, aki nagy, korszakos vezetője volt a Fehérhajó utcai klasszikus zenei gyűjteménynek, a védőszárnyai alá vett minket, ugyanis állandó támadások értek a vezetőség részéről. Az volt ebben a legérdekesebb, hogyha valakitől távol esett a gyűjteményünk, az a Fehérhajó utcai gyűjtemény volt, mégis ők érezték leginkább a testvérkapcsolatot mint tagintézmény.

A történethez hozzátartozik az is, hogy a teljes könyvtári hálózatban is elkezdődött egy átalakulás. A Szabó Ervin könyvtár angolszász mintára kezdett el átalakulni, tulajdonképpen mindenki számára szolgáltatást kellett nyújtani – közhasznúvá kellett válni.

A Szabó Ervin könyvtár alulról jövő kezdeményezésként elfogadta a Sziget Klubot önálló szolgáltatásként. A zenei könyvtárosok több rendezvényén előadást tartottam, hogy mi zajlik a zenei gyűjteményben. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Zenei Szekciójának voltam tagja (a belépés éve valószínűleg 1987). Teljes jogú tagként fogadtak be. Ez azért volt fontos, mert nemcsak hazai, hanem a nemzetközi vérkeringésbe is bekapcsolódhattunk.

Legenda vagy sem, nem jártam utána, az akkori főigazgatónk egy Kínában rendezett nemzetközi konferencián előadást tartott a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárról, s ebben a gyűjteményünkről és a kábítószeresekkel kapcsolatos segítő tevékenységről is szólt, talán 1988-ban. Ez volt a belső legitimációnk megerősítése.

Wagner Sára:

Hogyan kapcsolódott a zenei gyűjtemény a függőkkel való munkához?

Kály-Kullai Károly:

A rockzenei gyűjtemény a Sziget Klub része volt. A zenei gyűjtemény látogatottsága igen hamar felpörgött. Statisztikákat nem tudok mondani, főleg azért sem, mert lemondtam a vezetésről. Olyan mélységig senki nem jutott el, mint mi, a szociális funkció megvalósításának tekintetében. A nyolcvanas évek végére vált fontossá a könyvtári hálózatban és az oktatásban. A Sziget Klub az akkori könyvtár identitását adta, ami gyakorlatilag egy szolgáltatásrendszer volt. 1986-tól hétfő, szerda, péntek délutánok a terápiáról szóltak. A hosszú napokon kettőtől hétig fogadtam – nem szeretem így nevezni – a klienseket.

Wagner Sára:

Nevezhetjük zeneterápiának?

²⁷ Kály-Kullai Károly: *A feje tetejéről a talpára. Zenei Gyűjtemény a VII. kerületi könyvtárban*. In: Könyvtári Híradó, 1986. július–augusztus, pp. 2–3.; Kály-Kullai Károly: *A Sziget Klub*. In: A könyvtár szociális funkciója. Budapest: OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ.

Kály-Kullai Károly:

Nem volt zeneterápia. A zene egy kulturális kapcsolati értéként, tőkeként szerepelt a szenvedélybetegekkel való munkában. A Sziget Klub intézményesülése – könyvtári kereteken belül – három lábon állt: zenei gyűjtemény mint alaptevékenység az összes fejlődő szolgáltatásával (kulturális színtér); alacsonyküszöbű intézmény, Magyarországon először anonim segítő kapcsolat droghasználóknak, függőknek, hozzátartozóknak, pedagógusoknak (addiktológiai színtér); szenvedélybetegséggel kapcsolatos információk, tájékoztatás, kezeléssel, terápiával kapcsolatos információk (közhasznú tájékoztatás). Később mindezekért lehettünk hivatkozási alap a „könyvtárak szociális funkciója” terén.

Wagner Sára:

Akkoriban voltak olyan képzések, amik kapcsolódtak ehhez a hivatáshoz?

Kály-Kullai Károly:

1988 és 1990 között szereztem meg a jogosultságot arra, amit már eddig is csináltam. 1987 végén indult el Magyarország első narkológiai – még nem akkreditált – képzése. A tanfolyam hallgatója voltam. Nem sokkal ezután indult el az első mentálhigiénés képzés is, amit elvégeztem. Résztvevő is voltam, és az elindításában is kivettem a részemet. A képzés során izgalmas, segítő beszélgetéstechnikákkal ismerkedhetek meg a hallgatók, holland protestáns lelkészek jöttek előadást tartani, korszerű pszichológiai és pszichiátriai ismeretekkel bővíthették a tudásuk, olyan kompetenciát szerezhettek, amit jómagam már vastagon használtam, mindenesetre a tudatosítás miatt nagyon fontos pont volt ez számomra is.

A slusszpoén az, hogy könyvtárosi végzettségem nincs. Volt egy vezető könyvtáros, aki átadott nekem egy év alatt minden tudást, a könyvtár vezetéséhez szükséges ismeretet, amire szükségem volt. Így nyertem el a Pro Bibliotheca Civica²⁸ kitüntetést, mielőtt ellehetetlenítették a munkámat a könyvtárban.

Wagner Sára:

Ahogy már említetted, tartottál előadásokat is a témában.

Kály-Kullai Károly:

Igen, és később ez egyre inkább specifikussá vált. A piarista kispapoknak tartottam 1985 őszén először előadást a szenvedélybetegekről. Még egy előadás jut eszembe, amit érdemes megemlíteni. Az első, ifjúsággal kapcsolatos óriáskonferenciát a rendszerváltás környékén szervezték *Ifjúság 2000* címmel.²⁹ Megdöbbenő volt az egész, mert tudtam róla, hogy lesz egy ilyen konferencia, de nem volt nyilvános, meghívásos részvétellel zajlott. Négy szekció volt, háromnapos, a végén maga a miniszterelnök is előadott. Az egyik szekció témája a marginalitás, leszakadó rétegek volt, de a szekció szervezője lemondta. Így hívtak el engem. Legnagyobb meglepetésemre a felkérés után egy nappal később felhívott egy hölgy, akit a személyi titkáromnak jelöltek ki. A mi szekciónk lett a legeredményesebb.

Wagner Sára:

Ellenkultúra, amit csináltatok?

²⁸ A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kitüntetése, amellyel a könyvtárosok innovatív és kreatív megoldásait jutalmazzák.

²⁹ 1989 nyarán szervezte az Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa az Ifjúság – 2000 országos konferenciát. „A tanácskozás a konstruktív párbeszéd lehetőségét kínálja a fiatalok képviselésére szerveződött csoportok és a közvéleményt befolyásoló személyiségek között” – írta a *Népszabadság*. In: *Népszabadság*, 1989. június 23., 47. évf. 146. sz., p. 8.

Kály-Kullai Károly:

Amikor ott dolgoztunk, a kutya sem gondolta, hogy ellenkultúrát csinálunk. Az volt a varázsa, hogy ugyanazt a kultúrát szerettük és tudtuk, mint az „olvasók”. Az elején talán ellenkultúra volt, de kultúrává vált, hiszen a könyvtárosoknak fontos lett, és mintaként kezelték. Az akkori újpesti főkönyvtár dzsesszgyűjteménye is példaként tekintett a Rottenbiller gyűjteményére. A legfontosabb, és ezt nem tudom kellően hangsúlyozni, hogy a könyvtár egy nem létező társadalmi problémát láthatóvá tett. Nehezen tudom elképzelni, hogy ma egy könyvtáros ezt meg tudná csinálni. Addiktológiai szempontból az összes szenvedélybeteg értéket képvisel, ugyanakkor a társadalom stigmatizálja őket.

Az ellenkultúra sokszor a magaskultúra elhatárolódásából fakad. Ma már akár a Pál Utcai Fiúkat,³⁰ akár a VHK-t³¹ nehéz lenne ellenkultúrának mondani. Egy ellenkultúra felkarolása, megjelenítése, gyűjteménybe való integrálása a kultúrák közötti párbeszédet is elősegítette.

Wagner Sára:

Milyen szerepet töltött be a könyvtár a hetedik kerület életében?

Kály-Kullai Károly:

Az akkor alakuló politikai pártok helyiséget kerestek nálunk. Ebben volt némi kockázat, mert nyitvatartás után zajlottak a gyűlések. Később kaptunk utasítást a főigazgatótól, hogy az önmagukat pártnak nevező szervezeteket be kell engedni a könyvtárba, és át kell engedni a teret, hogy legálisam is szerveződhessenek. Ez a rendszerváltás előtt volt pár hónappal, és a hetedik kerületben már minden párt működött. Ekkor mondtam el a vezetőknek, hogy nálunk ez már megtörtént.

A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete³² a könyvtárban jött létre. Az olasz Leo Amici magyar szervezetének megalakítása, és a szociálmunkás-képzés indulása is a könyvtárunkhoz kötődik. Ismertem a tanárokat, nagy vonzerő volt, hogy milyen munka folyt a könyvtárban. A képzés hallgatói közül kerültek ki az első munkatársaim, akik rendszeresen jártak hozzánk szakmai gyakorlatra.

Wagner Sára:

Van még olyan történet, amit kiemelnél a könyvtár életéből?

Kály-Kullai Károly:

Nagy durranás, hogy volt kameránk, és dokumentáltuk a Blaha Lujza téri hajléktalantüntétést. Sajnos ez sincs meg. Volt egy vágott anyag, amit leadtunk a hetedik kerületi kábeltévén, de nyoma veszett.

Wagner Sára:

Miért mentél el a könyvtárból?

Kály-Kullai Károly:

Régebben is voltak olyan helyzetek, amikor kaptam más lehetőséget. Az egyik igen korán, 1986 őszén. Lukács László³³ hívott *Vigilia* folyóirat szerkesztőségébe. A *Vigilia Könyveknek* én lettem volna a sorozatgondozója, és a lapszerkesztőségben szintén dolgoztam volna. Gondolkodási időt kértem, de mint ahogy később kiderült, félreértés történt. A

³⁰ A Pál Utcai Fiúk alternatív rockzenekar.

³¹ A Vágtázó Halott Kémek zenekar saját bevallása szerint „mágikus népzene” játszik. Lásd a [zenekar oldalát](#).

³² A Szociális Munkások Magyarországi Egyesületét 1988-ban alapították meg.

³³ Lukács László piarista szerzetes, teológus és irodalomtörténész, a *Vigilia* folyóirat szerkesztője.

könyvtár személyzetise hívott. Magyarázatot kért, mert kikérőt küldött a *Vigilia* folyóirat, hogy átmehessek oda dolgozni. Csodálkoztam, hiszen erről nem volt szó. Mondtam, hogy maradni szeretnék. Erre azt mondta: „Maga hülye”. Amit elkezdtem, szerettem volna tovább vinni. Felelősséget éreztem a szenvedélybetegek iránt, akikkel foglalkoztam. Ekkor nyerhettem meg a lojalitással a vezetőséget. Az akaratuk ellenére létrehoztam valamit, ami gazdasági szempontból csodának számított.

A művelődési osztály, az önkormányzat létrejötte után például a holland vagy angol szakmai delegációs vendégeket elhozták hozzánk. A politikának érdeke volt bemutatni, amit csináltunk. 1990 novemberében a 7. kerületi önkormányzat jegyzője, aki munkáltatói jogokat gyakorolt, felajánlotta a könyvtár melletti szuterén helyiséget a Sziget Klubnak, ami hetvennyolc négyzetméter volt. A könyvtár mellett közvetlenül, de önállóan működhetett volna. A helyiség átalakítását és berendezését is vállalták, és a teljes működési költséget átvállalta volna a Szabó Ervin könyvtártól. A terv, feltáratlan okokból, megghiúsult a Szabó Ervin könyvtár főigazgatója miatt. A jegyző azonban munkát ajánlott nekem, és azt mondták, a könyvtár nélkül is együttműködhetünk. Így az önkormányzat munkatársa lettem, és abbahagytam a könyvtárosi tevékenységet.

Wagner Sára:

Még ma is zajlik a terápia, jelenleg is a Sziget főhadiszállásán ülünk.

Kály-Kullai Károly:

Miután az önkormányzat munkatársa lettem, fél házzal arrébb költöztünk. Ott alakult meg az akkor már Sziget Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodaként ismert szervezet. A név később Sziget Ifjúsági Segítő Szolgálat lett, majd megkapta a mai nevét: Sziget Droginformációs Alapítvány, amely 2002-ől a Kertész utca 32. szám alatt működik.

Wagner Sára:

Hányan dolgoztok az alapítványban, és hány kliensed van jelenleg?

Kály-Kullai Károly:

Két pszichológus és egy pár- és családterapeuta dolgozik mellettem. Tizennyolc kliensem van, közülük van, aki hetente többször is jön.

Wagner Sára:

Az elmúlt harminc évben változott a terápia menete?

Kály-Kullai Károly:

Ugyanúgy foglalkozom a klienseimmel, mint annak idején, már akkor kialakult az az egyéni stílus, amely meghatározza az üléseket. Ugyanakkor természetesen folyamatosan tanulok tőlük.

Wagner Sára:

A zenének van még szerepe a terápiákon?

Kály-Kullai Károly:

Itt van a sarokban egy gitár. Akinek kedve tartja, a kezébe veszi, miközben beszélgetünk.